

บทที่ ๑

บทนำ



ที่มาของปัญหา

ในปัจจุบันฝ่ายบริหารงานต่างพยายามหาทางขยายกิจการ ของตนเองในทุกด้านและทุกวิถีทาง ทั้งนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของกิจการ แนวโน้มนี้สามารถเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลง ในลักษณะและชนิดของกิจกรรมที่กิจการดำเนินอยู่ เป็นต้นว่า มีการควบกิจการในลักษณะที่ต่างกัน เข้าด้วยกัน กิจการที่ทำการขายสินค้าอย่างเดียวกันหันมาทำการผลิตสินค้าเองบ้าง ผู้ผลิตสินค้าอยู่แล้วก็พยายาม ผลิตสินค้านานชนิดขึ้น กิจการที่ตั้งขึ้นในรูปของครอบครัวก็หันมาตั้งในรูปของบริษัทสาธารณะมากขึ้น เพื่อจัด หาทุนได้สะดวกขึ้น หรือเพื่อสิทธิพิเศษบางประการ ผู้เขียนเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าก้าวใหม่ในวง ธุรกิจ ในสังคมปัจจุบันเป็นพื้นฐานอันดีในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้นไป เพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายที่เรียกกันว่า เป็นประเทศพัฒนาแล้ว แต่การนี้จะเป็นไปได้เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ ซึ่งย่อมหมายถึงความมั่นคงของหน่วยธุรกิจต่าง ๆ ที่ประกอบกันอยู่ในสังคมนั่นเอง

ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าหาอย่างไรหน่วยงานธุรกิจจึงจะสามารถอยู่ในสภาพที่มั่นคง ไม่ประสบปัญหา ยุ่งยากภายในกิจการเองและสามารถแข่งขันกับหน่วยธุรกิจอื่น ๆ ได้ด้วย การนี้จะต้องพิจารณาหลายด้าน และด้วยความสะดวกถี่ถ้วน ในการหลีกเลี่ยงปัญหายุ่งยากภายในกิจการจะต้องมีระบบงานที่ดีคือมีการจัด องค์การเหมาะสมตามลักษณะของกิจการ ระบบการสั่งงาน การอำนวยความสะดวก การแบ่งงานจัดวางได้อย่าง ถูกต้องไม่ก้าวถ่างกัน มีระเบียบกฎข้อบังคับในการปฏิบัติงานที่ดีซึ่งย่อมหมายความว่ากิจการมีระบบการ ควบคุมภายในที่ดีนั่นเอง แต่เมื่อพิจารณาในด้านขนาดของธุรกิจ จะเห็นว่าขนาดของธุรกิจมีแต่จะขยายใหญ่ ขึ้น การขยายตัวของธุรกิจเป็นความปรารถนาของผู้ประกอบการ และของผู้บริหารธุรกิจทุกคน แต่เมื่อธุรกิจ ขยายตัวใหญ่ขึ้นเท่าใด การดำเนินงานยิ่งสลับซับซ้อนมากขึ้นเท่านั้น ผู้บริหารงานหรือเจ้าของย่อมไม่สามารถ ที่จะจัดการหรือควบคุมการทำงานได้อย่างทั่วถึงทุกระดับชั้นการปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ จึงจำเป็นต้องมอบ หมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชาของตนไปปฏิบัติแทน

ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า ผู้บริหารงานจะทราบได้อย่างไรว่าผู้ใต้บังคับบัญชาของตนได้ปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ได้อย่างถูกต้องตามกฎข้อบังคับระเบียบหลักเกณฑ์ที่ตนวางไว้ และด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกิจการ ผู้ตรวจสอบภายในจึงมีบทบาทเข้ามารับภาระอันนี้จากผู้บริหาร โดยทำงานในฐานะตัวแทนของผู้บริหารงาน ตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ให้ดำเนินการเป็นไปตามที่ผู้บริหารกำหนดไว้ และป้องกันการทุจริตฉ้อฉลภาคในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ นั้นด้วย ด้วยเหตุนี้หน่วยงานตรวจสอบภายในจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญของผู้บริหารงานในด้านการควบคุมกิจการ และเป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารชั้นสูงและผู้ปฏิบัติงาน

จะเห็นว่าหน่วยงานตรวจสอบภายในรับภาระที่หนักและมีความสำคัญต่อหน่วยธุรกิจอย่างยิ่ง การตรวจสอบภายในจะสามารถปฏิบัติได้ตามความมุ่งหมายดังที่กล่าวข้างต้นนั้นได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับอิสรภาพในการปฏิบัติงานและการรายงาน รวมทั้งความสนใจของผู้บริหารงานในการนำข้อแนะนำในรายงานการตรวจสอบภายในไปปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใดด้วย ผู้ตรวจสอบภายในจะได้รับอิสรภาพในการปฏิบัติงานการตรวจสอบได้มากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับตำแหน่งของหน่วยงานตรวจสอบในองค์กร ตำแหน่งหัวหน้าตรวจสอบที่ได้รับตามผังการจัดสายงานว่ามีความสำคัญเพียงใด ซึ่งการอันนี้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งผู้แต่งตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในอันหมายถึงผู้รับรายงานการตรวจสอบจากหน่วยตรวจสอบภายใน ผู้แต่งตั้งผู้ตรวจสอบภายในจึงมีความสำคัญต่อผู้ตรวจสอบภายใน อันมีหลายระดับด้วยกัน หน่วยงานตรวจสอบที่ถือว่ามื่ออิสรภาพสูงสุดคือหน่วยงานที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้ถือหุ้น ตามกรณีนี้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถตรวจสอบทุกระดับชั้นการปฏิบัติงาน และทำการแทนในหน้าที่ของผู้ถือหุ้น มีอิสรภาพเท่ากับผู้ตรวจสอบภายนอก แต่จุดประสงค์ของการมีหน่วยงานตรวจสอบภายในตามที่ปฏิบัติอยู่จะเป็นหน่วยงานที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้บริหารงานสูงสุดของกิจการ ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสูงสุดของกิจการและอิสระจากหน่วยปฏิบัติงานทั้งหมดที่ทำการตรวจสอบ ด้วยเหตุนี้ตำแหน่งหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในควรเป็นตำแหน่งที่ทัดเทียมหรือสูงกว่าหัวหน้าหน่วยปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่จะต้องเข้าทำการตรวจสอบ จึงจะสามารถเข้าทำการตรวจสอบหน่วยงานหนึ่ง ๆ โดยมีต้องเกรงกลัวอำนาจอิทธิพลจากหน่วยนั้นได้

ในก้านความสนใจของผู้บริหารที่จะนำเอาข้อเสนอแนะจากรายงานการตรวจสอบภายในไปปฏิบัติ
 ความนั้น ถ้าสามารถกระทำตามได้มากและได้ผลดีจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้พนักงานตรวจสอบภายใน
 เห็นความสำคัญในหน้าที่งานของตน เป็นทางหนึ่งทำให้ปฏิบัติงานหน้าที่อย่างรอบคอบและอย่างละ
 อี้นคลี่ถ้วนมากขึ้น เพราะถ้าพิจารณาผิดพลาดฝ่ายบริหารงานอาจตัดสินใจดำเนินงานผิดพลาดก็
 ใค้อันอาจก่อความเสียหายแก่กิจการได้จึง เป็นสิ่งที่ทำให้ฝ่ายตรวจสอบปฏิบัติงานการตรวจสอบให้
 คียิ่งขึ้น และสิ่งสำคัญคือทำให้ฝ่ายปฏิบัติงานเห็นถึงอิทธิพลของฝ่ายตรวจสอบภายใน อันอาจเป็น
 ผลให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายตรวจสอบภายในมากขึ้น โดยปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบตามกฎข้อบัง
 คับของกิจการที่วางไว้ พยายามซักข้อผิดพลาด เพื่อมิให้ถูกรายงานในรายงานการตรวจสอบ
 ภายใน

ตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ วงการธุรกิจต่างมีความสนใจในบริการการตรวจสอบ
 ภายในมากขึ้น ปัญหาที่ควรแก่การพิจารณาคือ ภายในใค้อิสรภาพที่มีขอบเขตจำกัดตามอำนาจหน้าที่
 ที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริหารนั้น หน่วยตรวจสอบภายในจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประ
 สิทธิภาพมากนักยเพียงใด รายงานจากผลงานการตรวจสอบภายในนั้นน่าเชื่อถือเพียงใด และ
 หน่วยงานตรวจสอบมีอิทธิพลในค่านการจักรการอย่างไร สิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง
 กังเช่นที่กล่าวข้างต้น ในกรณีนี้ผู้เขียนจะพิจารณาจากสภาพที่เป็นอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันเปรียบ
 เทียบกับหลักการตรวจสอบภายในแล้วสรุปตามส่วนใหญ่ที่เป็นอยู่ในประเทศไทยรวมทั้ง เสนอความ
 คิดเห็นของตนในการปรับปรุงแก้ไข

วัตถุประสงค์

เนื่องจากการตรวจสอบภายในมีบทบาทสำคัญต่อผู้บริหาร ของธุรกิจ ทั้งยังเป็นเครื่องมืออัน
 สำคัญในการป้องกันการทุจริตผิดพลาดและทำการตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ใน
 ทุกหน่วยงานขององค์การธุรกิจให้เป็นไปโดยเรียบร้อยถูกต้องตรงตามระเบียบกฎข้อบังคับที่ฝ่ายบริ
 หารได้กำหนดไว้ และเนื่องจากการตรวจสอบภายในยังเป็นวิชาแขนงใหม่สำหรับวงการธุรกิจเมื่อ
 เทียบกับวิชาการอื่น ๆ ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาถึงหลักการของการตรวจสอบภายใน และหลักพื้นฐานที่น่า

มาปฏิบัติในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาถึงสภาพการตรวจสอบภายในที่เป็นอยู่จริง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลงานจากการตรวจสอบภายในที่เป็นอยู่ว่าน่าเชื่อถือเพียงใด โดยพิจารณาถึงความอิสระในค่านิยมปฏิบัติงานและการรายงานว่าสามารถกระทำไ้มากน้อยเพียงใด เหตุผลที่เป็นเช่นนั้น และแนวทางที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นว่าบริการตรวจสอบภายในสามารถให้ประโยชน์แก่ฝ่ายบริหารทั้งในด้านการจัดการและด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและในการแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ การศึกษาถึงหลักการของการตรวจสอบภายในและวิธีการปฏิบัติงานในประเทศไทยอาจจะเป็นประโยชน์หลายประการคือ:

- ๑. เป็นการเผยแพร่บริการ ของการตรวจสอบภายในให้เป็นที่รู้จักและเข้าใจกว้างขวางมากขึ้น
- ๒. ช่วยให้การตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อมีการวิจัยถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยการนำเอาสิ่งทีปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมาเทียบกับหลักมาตรฐานที่ยอมรับทั่วไป
- ๓. เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลการตรวจสอบภายในที่เป็นอยู่ว่าผลงานนั้นน่าเชื่อถือเพียงใด เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการมีบริการตรวจสอบภายใน ซึ่งการนี้อาจทำให้พนักงานตรวจสอบภายในรับผิดชอบต่องานของตนเองอย่างเต็มที่ โดยการปฏิบัติงานการตรวจสอบด้วยความระมัดระวังอย่างสูงประกอบด้วยประสบการณ์อันอาจเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ทำให้การตรวจสอบภายในก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นและอยู่ในมาตรฐานเดียวกันกับการตรวจสอบภายในที่ยอมรับทั่วไป



วิธีการศึกษา

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้างต้น จึงแบ่งการศึกษาออกเป็นสามตอนด้วยกัน โดยศึกษาถึงทฤษฎีทางด้านการตรวจสอบภายในส่วนหนึ่งและศึกษาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติการตรวจสอบภายในที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่วนหนึ่งในส่วนสุดท้ายได้นำทฤษฎีจากการศึกษาในตอนแรกนั้นมาวิเคราะห์สรุปสภาพที่เป็นอยู่จริงน่าพอใจเพียงใด พร้อมทั้งสรุปเสนอข้อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

สำหรับการศึกษาในตอนแรกเกี่ยวกับทางด้านทฤษฎีการตรวจสอบภายในนั้น ผู้เขียนจะศึกษารวบรวมจากหนังสือต่างประเทศต่าง ๆ ส่วนการศึกษาจากข้อเท็จจริง ผู้เขียนจะกระทำโดยการเข้าทำการสังเกตการปฏิบัติงานของพนักงานตรวจสอบภายในและสอบถามหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในรวมทั้งผู้ปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในของกิจการต่าง ๆ ในประเทศไทย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย